

ԲԱԶՄԱՎԷՊ

Ը. ՏԱՐԻ. ԹԻԻ 7.

1850

ԱՊՐԻԼԻ 1.

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Կ Ա Ն

ՅԱՂԱԳՍ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՅ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

Ներոյ եւ նախորդաց մեծարանք :

ՏԱՐԻՔԸ առած անձինքը քու ծնողացդ ու պապերուդ օրինակը սեպէ ու մեծարէ : Բնուածիւրտ մարդը չի կրնար ծերերուն պատիւ չընել :

Հին ատենի Սպարտացուոյ մէջ օրէնք մը կար որ ծեր մը գալուն պէս երիտասարդները ոտք պիտի ելլէին . անոր խօսած ատենը լուռ պիտի կենային , դիմացնին որ ելլէր՝ մէկգի պիտի քաշուէին : Եւ բանս որ մեր մէջ օրէնքը չապրտ պրեր՝ թող վայելութիւնը ապսպրէ՝ և աւելի լաւ է :

Եւ մեծարանքը այնչափ գեղեցիկ բան է որ ինչուան անոնք ալ որ գործադրելը կը մոռնան՝ ուրիշի վրայ տեսած ատեն , նին ուզեն չուզեն կը գովեն :

Եթեանցի ծերուն մէկը ողիմպիական խաղերուն մէջ՝ տեղ մը կը փնտռէր որ նստի խաղերը տեսնէ . ամիսիթէատրոնին բոլոր աստիճաններն ալ լեցուն էին : Վանի մը աթենացի լիրք երիտասարդներ աչք ըրին որ իրենց քովը գայ : Երբոր անիկայ հրաւիրմունքը ընդունելով՝ շատ նեղութեամբ ու դժուարութեամբ ինչուան անոնց մօտ հասաւ՝ անոնք զինքը քովերնին առնելու տեղ սկսան աներեսութեամբ ծիծաղիլ վրան : Իյեղճ ալւորը մէկգիւն մէկալ գին հրուելով գնաց ան կողմը հասաւ ուր որ Սպարտացիք կը նստէին : Երբ որովհետեւ իրենց հայրենեաց անխախտ տեղի օրէնքները պահելու վարժած էին ,

մէկէն 'ի մէկ ոտք կ'ելեն պատկառա-
նօք ու զինքը մէջերնին կ'առնուն : Եւ
Եւթեանացիքն որ այնպիսի անամօթ կեր-
պով ծերր ծաղր ըրեր էին՝ մեծ համար
մունք առին իրենց վեհանձն ոսոխե-
րուն վրայ , և ամէն կողմերէն ծափա-
հարութիւններն սկսան : Եւրոնուոյն
աշուրներէն արցունքը աղբիւրի պէս կը
վազէր ու կ'ըսէր . « Եւթեանացիք մար-
դավարութիւնը կը ճանչնան , Եպար-
տացիք կը կատարեն » :

Եղբայրանոր Եւթեանացի , — աս
բանիս մէջ Եւթեանունն ալ կրնամ
տալ իրեն — , անատենն ալ որ չորս դիէն
մեծամեծ յաջողութիւնները տեսնելով
կրնար հպարտանալ՝ գիտէր թէ ինչպէս
պէտք է խոնարհիլ ծերոց առջևը : Եւ
անգամ մը իր յաղթական արշաւանքնե-
րուն մէջ չսփէ դուրս շատ ձիւն եկած
ըլալուն համար չկարենալով առաջ եր-
թալ , կրակ վառել տուաւ , ու թագա-
ւորական աթոռովը դիմացը նստած կը
տաքնար : Եւ զինուորացը մէջ տեսաւ
որ ծերունի մարդ մը կեցեր կը դողդո-
ղայ . ցաթեց ելաւ տեղէն , ու այն ան-
յաղթելի ձեռուրներովը՝ որ Վարեհի
ինքնակալութիւնը կործաներ էին՝ բռ-
նեց ծերունին ու բերաւ իր աթոռին
վրայ նստեցուց :

« Եւթեանացի միայն չար է որ պատ-
կառանք չունի ծերոց՝ կանանց և թը-
շուառ մարդկանց » , կ'ըսէր Փարթիսի Եւ-
տալացին : Եւ ինքը Փարթիսին իր աշա-
կերտացը վրայ ունեցած ազդեցութիւն
ալ զանոնք այնպէս կը բռնէր որ ծերե-
րուն պատիւը պահէն : Եւ անգամ մը տղու
մը վրայ ծանր յանցանք մը լսած ըլա-
լով՝ բարկացեր էր անոր դէմ : Եւ
պուածով մը անոր գիմացը ելաւ ճամ-
բան , ու տեսաւ որ տղան վեղարաւոր
ըսուած կրօնաւորներէն ծեր մարդու
մը տէր կենալով՝ ինչպէս որ պէտք է նէ
յանդիմանութիւն կու տար քանի մը
սրիկաներու որ այն ծերուն նեղութիւն
տուեր էին . Փարթիսին մէկէն 'ի մէկ
անոր խօսքերն սկսաւ հաստատել , ետ-
քը գնաց գրկեց տղան ու ըսաւ . —
« Եւթեանացի մը առաջ ես զքեզ չար կը կար-

ծէի . բայց հիմա որ աչքովս տեսայ ծե-
րերուն վրայ ունեցած գութը , նորէն
միտքս դրի որ ամէն տեսակ առաքինու-
թեան տէր կրնաս ըլլալ » :

Տարիքնին առած անձինք՝ ևս առա-
ւել պատկառելի պիտի ըլլան մեզի՝ երբ
որ մեր տղայութեան ու պատանեկու-
թեան նեղութիւնները քաշեր են , երբ
որ կրցածնուն չափ մեր միտքն ու սիր-
տը կը թելու աշխատեր են : Եւրոզա-
միտ ըլլանք անոնց պակասութիւննե-
րուն , և վեհանձնութեամբ նստիք
հաշիւ ընենք թէ որչափ նեղութիւն
տուած ենք իրենց , թէ որչափ սէր ցու-
ցուցեր են մեզի , և թէ մենք որ մեր
սէրը վրաներնէն չպակսեցընենք՝ ինչ
անուշ փոխարէն ըրած կ'ըլլանք անոնց :
Եւ մէկն որ ազնուական մտածութիւն
ինքզինքը նուիրեր է՝ տղոց դաստիարա-
կութիւն տալու , այնպիսոյն բաւական
հատուցումն չէ այն հացն որ ամենայն
իրաւամբ կը տրուի իրեն : Եւ հայրա-
կան ու մայրական իննամքները վարձու
մարդու իննամքներ չեն : Եւ որուն որ սո-
վորութիւն դարձեր են՝ անոր ազնուա-
նալուն պատճառ կ'ըլլան : Օրիշնե-
րը սիրելու կը վարժեցընեն , և օրիշ-
ներէն սիրուելու իրաւունք կու տան :

Որդիական մեծարանք ցուցընենք
մեր մեծերուն , որովհետեւ մեծերնիս
են :

Որդիական մեծարանք ցուցընենք
այն ամենայն մարդկանց որ հայրենեաց
կամ մարդկութեան լաւ ծառայութիւն
ըրած են : Եւ անոնց գրուածքները , անոնց
կենդանագիրը , անոնց գերեզմանը մէյ-
մէկ սրբազան յիշելիքներ ըլլան մեզի :

Երբոր անցեալ դարերը և անոնցմէ
մնացած բարբարոսութեան նշանները
կը մտածենք , երբոր հիմակուան ժա-
մանակիս այնչափ չարիքներուն վրայ
ողբալով կը տեսնենք որ ասոնք անցած
գնացած ժամանակներուն մոլութեանցն
ու մոլորութեանցը պտուղներն են ,
նայինք որ մեր նախնիքը արհամարհե-
լու փորձութենէն չյաղթուինք : Եւ ինչ
մտանքով մեզի պարտք համարինք ա-
նոնց վրայ ներողամտութեամբ դատաս-

տան ընելը : Այս ցաւինք այն պատե-
րաղմներուն վրայ որ կ'ընէին իրենք .
բայց աս ալ մտածենք թէ արդեօք հար-
կը՝ կամ թէ անմեղ կերպով սուտ յոյ-
սերէ խաբուիլը (որոնց վրայ այսչափ հե-
ռաւորութեան մէջ դժուարաւ կրնանք
դատաստան կտրել) ըստ բաւականին
չեն արդարացըներ զիրենք : () տարնե-
րէ օգնութիւն ուղեցին ու վնասեցան .
բայց մի թէ նոյնպէս չարդարացըներ զի-
րենք հարկը կամ սուտ յոյսերէ խա-
բուիլը : () րէնքներ կը դնէին որ մենք
հիմա չենք հաւնիր . բայց մի թէ կըր-
նանք ըսել թէ այն ժամանակներուն
ալ յարմար չէին այն օրէնքները , կամ
թէ այն ժամանակի ժողովուրդներուն
մարդկային իմաստութեան ուժովը ա-
նոնց աղէկ կարգեր դնել կ'ըլլար :

Այեւացի դատաստանն ու քննութիւնը
լուսաւորեալ պիտի ըլլայ բայց անգութ
պիտի չըլլայ առ նախնիս , ոչ պիտի զըր-
պարտէ , և ոչ արհամարհէ զանոնք՝ որ
չեն կրնար գերեզմաններէն ելլել ու ը-
սել մեզի . — « Ս'վ թողներ , մեր այս-
պէս կամ այնպէս ընելուն պատճառն
աս էր » :

Հռչակաւոր է Աստուծոյ ծերոյն ըսած
խօսքը . « Դժուարին բան է մեզմէ
ետքը եկող մարդկանց հասկըցընելը թէ
մեր բռնած ճամբան ինչով կ'արդարա-
նայ » :

ՓԵՆՆԻՔՈՅ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱՌԱՎ

Արեւոստի լեռ :

ԻՅԵՆՈՎ երկու եղբարք կային , ու
րոնցմէ մէկը թէպէտ հարուստ էր ,
բայց մէկալին և ոչ երեսը կը նայէր
որ աղքատութեամբ կը տուայտէր . և
հազիւ օրուան հացը կը գտնէր , ան ալ
շատ անգամ ձեռք չէր կրնար ձգել , ու
րով կ'ինն ու տղաքը անօթի կը մնային :
() ր մը կառքովն անտառէն անցնելու
ատեն զիմացը մեծ ու ամայի լեռ մը

ելաւ որն որ ամենեւին տեսած չէր , ա-
նոր համար զարմանալով մը կանկ ա-
ռաւ ու բերանը բաց կը դիտէր : Ս'էյ-
մըն ալ անդիէն տասուերկու հոգի փըր-
թան մեծդի ու դաժան երեսով . ասի-
կայ զանոնք աւազակ կարծելով կառքը
մացառներու մէջ քաշեց ու ինքն ալ
ծառի մը վրայ ելաւ նայելով թէ ինչ
պիտի ընեն : Ինոնք լերան դէմն եկան
ու սկսան . — Բացխփիկ լեռ բացուէ ,
բացխփիկ լեռ բացուէ — , կանչել : Ս'էյ-
մըն ալ լեռը մէջ տեղէն բացուեցաւ ու
ան տասուերկուքը ներս մտան չմտան՝
լեռը գոցուեցաւ : Ս' ընա քիչ մ'անցաւ
լեռը նորէն բացուեցաւ ու տասուերկու-
քը ուսերնին ծանր տոպրակներ շալկած
դուրս ելան ու դարձան — Բացխփիկ
լեռ , բացխփիկ լեռ գոցուէ , — ըսելով .
լեռն ալ մէկէն աղէկ մը գոցուեցաւ ,
այնպէս որ վրան և ոչ բարակ ձեղ-
քուածքի մը նշան մնաց : Ինոնք հազիւ
թէ հեռացեր էին՝ մարդը ծառէն իջաւ
ու հետաքրքրութեամբ մը լերան մօ-
տեցաւ , տեսնէ թէ մէջն ինչ պահուած
է . ինքն ալ անոնց պէս սկսաւ — Բաց-
խփիկ լեռ , բացխփիկ լեռ բացուէ , —
կանչել : Ին ալ մէկէն բացուեցաւ : Իսի-
կայ ներս մտաւ չմտաւ տեսաւ որ ամ-
բողջ լեռը մեծ քարայր մըն է մէջը լե-
ցուն ոսկի , արծաթ ու գոհարեղէն :
Այդ ժամորդը ընելիքը չէր գիտեր , ուրա-
խութեան խելքը գլխէն թռուց . հիմայ
որն առնու ու որը ձգէ . վերջապէս գըր-
պաններն ու ծոցերը բոլոր ոսկիով լե-
ցուց , գոհարեղէններուն չղպաւ ամե-
նեւին ու դուրս ելլելով հրամայեց որ լե-
ռը գոցուի , ինքն ալ կառքն հեծնալով
տուն դարձաւ : Ին ընտանիքը պահե-
լու ամենեւին նեղութիւն չբաշեց , և
սկսաւ ուրախութեամբ ու վայելուծի-
քով , աղքատաց ողորմութիւն տալով ,
կարօտելոց կրցածին չափ պիտոյքը լե-
ցընելով : Արբոր քովի ոսկին բոլոր լը-
մընցաւ , եղբորմէն աման մը փոխ առաւ
ու գնաց նորէն ոսկիով լեցուց առանց
գոհարեղէններուն դաշելու : Արբոր եր-
րորդ անգամ ալ լեռն երթալ ուղեց և
գնաց եղբորմէն ամանն ուղեւ , անիկայ